

Česká republika

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl dne 13. října 2011 v senátu složeném z předsedy Vojena Güttlera a soudců Františka Duchoně a Elišky Wagnerové (soudce zpravodaj) ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **B. G.**, zastoupeného Mgr. Miloslavem Čejkou, advokátem, se sídlem Šumavská 31a, Brno, proti rozsudku Okresního soudu v Břeclavi ze dne 19. 5. 2011 sp. zn. 5 C 190/2007 a o návrhu stěžovatele na odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí, se souhlasem účastníků řízení bez ústního jednání,

t a k t o :

- I. Nerespektováním principu obsaženého v čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod porušil Okresní soud v Břeclavi rozsudkem ze dne 19. 5. 2011 sp. zn. 5 C 190/2007 základní právo stěžovatele garantované čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Toto rozhodnutí se proto r u š í .**
- III. Návrh na odklad vykonatelnosti rozsudku Okresního soudu v Břeclavi ze dne 19. 5. 2011 sp. zn. 5 C 190/2007 se o d m í t á .**

O d ů v o d n ě n í :

I.

1. Ústavní stížností podanou osobně Ústavnímu soudu dne 1. 9. 2011 se stěžovatel domáhal zrušení v záhlaví specifikovaného rozhodnutí Okresního soudu v Břeclavi s tvrzením, že jím došlo k porušení jeho základních práv garantovaných v čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a v čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Stěžovatel ve své ústavní stížnosti uvedl, že rozhodnutím nalézacího soudu mu bylo odepřeno řádné projednání jeho věci, když soud zamítl návrh na předvolání jím navrženého nejdůležitějšího svědka, který mohl zvrátit rozhodnutí soudu na stranu stěžovatele [stěžovatel odkázal na závěry nálezu sp. zn. III. ÚS 61/94 ze dne 16. 2. 1995 (N 10/3 SbNU 51)]. J. V.,

společník společnosti AIRBORNE CZ, s. r. o., jako jediný mohl podat zásadní svědectví o tom, zda za žalobce byla výše uvedená společnost oprávněna jednat. Svědek měl dále objasnit rozpor, zda podpis na příjmovém dokladu ze dne 18. 10. 2005 je podepsaný jeho rukou. Soud však neodůvodněně odmítl opětovně předvolat či předvést J. V., který se ač řádně předvolán na jednání nedostavil, a tak mu umožnit vypovídat jako svědek a provést tento zásadní důkaz, čímž odmítl stěžovateli řádné projednání jeho věci a fakticky tak, s ohledem na nemožnost použití opravného prostředku, zamezil zajištění spravedlivé ochrany práv a oprávněných zájmů stěžovatele. Proto, s ohledem na výše uvedené, stěžovatel navrhl, aby Ústavní soud v záhlaví citované rozhodnutí Okresního soudu v Břeclavi svým nálezením zrušil.

3. Ústavní soud vyzval účastníka řízení, aby se vyjádřil k ústavní stížnosti. Okresní soud v Břeclavi prostřednictvím příslušné předsedkyně senátu 5 C JUDr. Hany Krákorové odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí a uvedl, že nebyla porušena žádná ústavně zaručená základní práva a svobody stěžovatele, naopak, soud provedl veškeré důkazy navržené účastníky a důležité pro rozhodnutí, ve věci proběhlo několik jednání, při kterých se účastníci vyjádřili ke všem provedeným důkazům, a soud rozhodl na základě dostatečně zjištěného skutkového stavu. Provedení výslechu předmětného svědka by s ohledem na ostatní důkazy nemohlo přinést nic nového, když bylo jasně prokázáno, že žalobce smlouvu o vymožení pohledávky vůči stěžovateli neuzavřel. Ústavní soud dále vyzval vedlejšího účastníka k vyjádření se ve stanovené lhůtě k ústavní stížnosti. Vedlejší účastník se v Ústavním soudem stanovené lhůtě nevyjádřil.

4. Podle ust. § 44 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) může Ústavní soud se souhlasem účastníků upustit od ústního jednání, nelze-li od tohoto jednání očekávat další objasnění věci. Souhlas s upuštěním od jednání byl účastníky poskytnut a od ústního jednání bylo upuštěno.

II.

5. Ústavní soud si k posouzení námitek a tvrzení stěžovatele rovněž vyžádal spis Okresního soudu v Břeclavi sp. zn. 5 C 190/2007, z něhož zjistil následující, pro řízení o ústavní stížnosti rozhodující skutečnosti.

6. Žalobou ze dne 22. 6. 2007 se žalobce domáhal vůči stěžovateli zaplacení částky ve výši 10.000,-Kč s úrokem z prodlení ve výši 0,5% za každý den prodlení z částky 3.000,-Kč od 16. 10. 2005, z částky 3.000,-Kč od 16. 1. 2005, z částky 3.000,-Kč od 16. 4. 2005 a z částky 1.000,-Kč od 16. 7. 2005 do zaplacení, to vše z titulu dlužného nájemného za pronájem nebytového prostoru a náhrady nákladů řízení. Jako přílohu žaloby předložil žalobce výzvu stěžovateli ze dne 15. 8. 2005 k zaplacení dluhu v celkové výši 16.000,-Kč, sestávající z dlužného nájemného ve výši 10.000,-Kč, úroků z prodlení ve výši 4.500,-Kč a nákladů na vyklizení nebytového prostoru ve výši 1.500,-Kč s tím, že nebude-li stěžovatelem dluh uhrazen, bude pohledávka předána k vymáhání společnosti nebo soudu. Na základě výzvy soudu upravil žalobce podáním ze dne 15. 12. 2007 žalobní petit tak, že nově požadoval dlužné nájemné spolu se zákonným úrokem z prodlení. V odporu proti platebnímu rozkazu Okresního soudu v Břeclavi uvedl stěžovatel, že nárok žalobce neuznává, neboť předmětnou částku (ve výši 16.000,-Kč) uhradil dne 18. 10. 2005 k rukám žalobcem pověřené osoby, společnosti AIRBORNE, s. r. o. (dále jen „společnost“), když výše a právní titul uhrazené částky plně koresponduje se shora uvedenou výzvou žalobce ze dne 15. 8. 2005. K prokázání svého tvrzení doložil stěžovatel kopii příjmového dokladu ze dne 18. 10. 2005 vystaveného ve prospěch společnosti, opatřené jejím razítkem a nečitelným podpisem, znějící na částku 16.000,-Kč s uvedením účelu platby „*splátka vůči věřiteli P. R. nájem garáž.*“

7. Při jednání dne 30. 11. 2010 uvedl žalobce, že oslovil společnost s úmyslem vymáhání předmětného dluhu vůči žalovanému. Předmětná společnost dle žalobce postupovala tím

způsobem, že nejprve zjistila informace a následně žalobci sdělila, že žalovaný je nekontaktní osobou a z tohoto důvodu žalobce nepodepsal plnou moc ze dne 27. 9. 2005 a její dodatek, které soudu předložil (opatřeny za zmocněnce razítkem společnosti a podpisem, bez podpisu zmocnitele, s uvedením přesných osobních údajů stěžovatele, žalobce, společnosti a znějící na částku 16.000,-Kč). K tomu stěžovatel uvedl, že mu byla předložena plná moc shodného znění, ovšem opatřená podpisem zmocnitele. Při jednání dne 29. 3. 2011 byl vyslechnut svědek R. K. (jednatel společnosti v předmětném období), který potvrdil, že na plné moci ze dne 27. 9. 2005 se nachází razítko společnosti a jeho podpis, nevzpomíná si však na bližší okolnosti případu, ani na jednání s žalobcem, přičemž z absence jeho podpisu na plné moci usuzuje, že k uzavření dohody mezi společností a žalobcem nedošlo. Svědek uvedl, že za dobu jeho působení ve společnosti nedošlo k žádnému případu překročení oprávnění ze strany zaměstnance společnosti, např. nevyplacení vymožené pohledávky věřiteli. Svědek dále uvedl, že prvnímu kontaktu s dlužníkem vždy předcházelo uzavření plné moci s věřitelem, nedokáže vysvětlit žalobcem tvrzený průběh vzájemného jednání (prověřování dlužníka bez podpisu plné moci), jiného takového případu si není vědom, nicméně jej nedokáže vyloučit. Svědek dále potvrdil, že společnost používala stěžovatelem předložené příjmové doklady jako potvrzení o převzetí peněz od dlužníka, stejnou podobu razítka společnosti a za osobu, jež měla příjmový doklad za společnost podepsat označil dle vizuální podoby podpisu tehdejšího jednatele společnosti J. V. Okresní soud v Břeclavi odročil jednání za účelem výslechu stěžovatelem navrženého svědka J. V., kterému bylo dne 4. 4. 2011 doručeno předvolání k nařízenému jednání (převzato osobně). K jednání dne 19. 5. 2011 se svědek J. V. bez omluvy nedostavil, přičemž soud následně zamítl návrh na výslech tohoto svědka a prohlásil dokazování za skončené.

8. Rozsudkem ze dne ze dne 19. 5. 2011 sp. zn. 5 C 190/2007 uložil Okresní soud v Břeclavi stěžovateli povinnost zaplatit žalobci částku ve výši 10.000,-Kč s příslušenstvím, náhradu nákladů řízení ve výši 18.912,-Kč a České republice na náhradě nákladů řízení částku ve výši 511,-Kč. Soud vzal za prokázané, že mezi žalobcem jako pronajímatelem a stěžovatelem jako nájemcem vznikl na základě smlouvy o nájmu nebytových prostor ze dne 19. 4. 2002 nájemní vztah k předmětnému nebytovému prostoru, přičemž nájemní smlouva splňuje všechny náležitosti. Stěžovatel se zavázal platit nájemné ve výši 12.000,- Kč ročně, splatné čtvrtletně ve výši 3.000,- Kč na účet pronajímatele vždy do 15. dne prvního měsíce čtvrtletí, na které se nájem vztahuje. Za období do 15. 10. 2004 do 1. 8. 2005 dluží stěžovatel žalobci na nájemném částku 10.000,- Kč, kterou neuhradil ani po písemné a telefonické výzvě. Stěžovatel se bránil tím, že dluh splnil, neboť částku ve výši 16.000,- Kč zaplatil společnosti poté, co jednatel této společnosti prokázal, že je oprávněn plnění za žalobce přijmout. Žalobce však popřel, že by této společnosti udělil plnou moc k vymožení pohledávky za žalovaným a ohledně svého tvrzení o nedostatku dobré víry stěžovatele unesl důkazní břemeno, neboť soudu doložil plnou moc ze dne 27. 9. 2005 a dodatek k této plné moci ze stejného data, obě opatřeny razítkem a podpisem jednatele společnosti, avšak nepodepsané žalobcem jako zmocnitelem. K udělení plné moci žalobcem jako zmocnitelem společnosti jako zmocněnci tak dle názoru soudu nedošlo, přičemž bylo na stěžovateli, aby si ověřil, že společnost je skutečně oprávněna plnění za žalobce přijmout. Po předložení plné moci bez podpisu žalobce jako zmocnitele nemohl být stěžovatel v dobré víře, že svůj dluh splní plněním této společnosti. Sám stěžovatel jinou plnou moc či potvrzení žalobce o tom, že společnost je oprávněna přijmout od něj plnění, nepředložil, rovněž tak nebyl schopen doložit originál příjmového pokladního dokladu ze dne 18. 10. 2005. Stěžovatel tak dle názoru soudu neprokázal plnění jinému ve smyslu ust. § 562 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“). Opravným usnesením ze dne 15. 7. 2011 sp. zn. 5 C 190/2007 opravil Okresní soud v Břeclavi v záhlaví rozsudku (bod 9) uvedené bydliště stěžovatele.

III.

9. Poté, co Ústavní soud konstatoval, že ústavní stížnost je přípustná (ust. § 75 odst. 1 a contrario zákona o Ústavním soudu), je podána včas a splňuje ostatní náležitosti vyžadované zákonem [ust. § 30 odst. 1, ust. § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu], přistoupil k jejímu meritornímu projednání, přičemž dospěl k závěru, že je důvodná. Byť stěžovatel v petitu své ústavní stížnosti nenapadá předmětné rozhodnutí ve znění shora uvedeného opravného usnesení (bod 8), vycházel Ústavní soud při posuzování přípustnosti ústavní stížnosti z materiálního chápání práva na soudní ochranu před pojetím formálním, když předmětné opravné usnesení se netýká výroku napadeného rozhodnutí ani jinak obsahově předmětné rozhodnutí nemění (srov. usnesení sp. zn. II. ÚS 359/06 ze dne 14. 12. 2006, usnesení sp. zn. III. ÚS 1277/11 ze dne 26. 5. 2011). Úkolem Ústavního soudu je jen ochrana ústavnosti, a nikoliv kontrola „běžné“ zákonnosti [čl. 83 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“)]. Ústavní soud není povolán k přezkumu správnosti aplikace „jednoduchého“ práva. Do rozhodovací činnosti obecných soudů je oprávněn zasáhnout pouze tehdy, byla-li pravomocným rozhodnutím těchto orgánů veřejné moci porušena stěžovatelova základní práva či svobody chráněné ústavním pořádkem České republiky, neboť základní práva a svobody vymezují nejen rámec normativního obsahu aplikovaných právních norem, nýbrž také rámec jejich ústavně konformní interpretace a aplikace.

10. Ústavní soud se již opakovaně obdobnou problematikou zabýval, když v nálezu sp. zn. IV. ÚS 570/03 ze dne 30. 6. 2004 (N 91/33 SbNU 377) či sp. zn. I. ÚS 2568/07 ze dne 23. 1. 2008 (N 20/48 SbNU 213) konstatoval, že „[z] pohledu ústavněprávního lze vymezit zobecňující podmínky, za jejichž splnění má nesprávná realizace důkazního řízení za následek porušení základních práv a svobod ve smyslu dotčení postulatů spravedlivého procesu. V řízení o ústavních stížnostech lze jako první vyčlenit případy tzv. opomenutých důkazů. Jde jednak dilem o procesní situace, v nichž bylo účastníky řízení navrženo provedení konkrétního důkazu, přičemž návrh na toto provedení byl soudem bez věcně adekvátního odůvodnění zamítnut, eventuálně zcela opomenut, což znamená, že ve vlastních rozhodovacích důvodech o něm ve vztahu k jeho zamítnutí nebyla zmínka buď žádná či toliko okrajová a obecná a neodpovídající povaze a závažnosti věci“ [viz též např. nálezy sp. zn. I. ÚS 2343/08 ze dne 25. 3. 2009 (N 67/52 SbNU 663), nálezy sp. zn. II. ÚS 1912/07 ze dne 14. 5. 2008 (N 85/49 SbNU 211)]. Jinak řečeno, ústavně zaručenému právu na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 a násl. Listiny) odpovídá povinnost obecných soudů svá rozhodnutí řádně odůvodnit a v tomto rámci se adekvátně, co do myšlenkových konstrukcí racionálně logickým způsobem vypořádat s provedenými důkazy i s argumentačními tvrzeními účastníků řízení, jakož je třeba zdůvodnit, proč určitý účastníkem navržený důkaz nebylo třeba provést. V opačném případě dochází k ústavněprávnímu deficitu obdobnému kategorii neústavnosti v podobě tzv. opomenutých důkazů [nálezy sp. zn. I. ÚS 113/02 ze dne 4. 9. 2002 (N 109/27 SbNU 213), nálezy sp. zn. III. ÚS 521/05 ze dne 23. 3. 2006 (N 70/40 SbNU 691), nálezy sp. zn. II. ÚS 207/11 ze dne 16. 6. 2011]. Princip rovnosti účastníků řízení, jenž je zakotven v čl. 96 odst. 1 Ústavy a jako subjektivní právo je deklarován v čl. 37 odst. 3 Listiny, je jedním ze základních principů, jimiž se musí soudní řízení vyznačovat. Vyjadřuje skutečnost, že účastníci řízení (strany) musí stát před soudem v rovném postavení, aniž by byla jedna nebo druhá strana jakkoli procesně zvýhodněna. Soud má povinnost zajistit oběma stranám sporu stejné možnosti k uplatnění jejich práv; všem účastníkům musí soud dát možnost reálně a efektivně před soudem jednat, vyjadřovat se k tvrzením protistrany, jakož i k provedeným důkazům a činit důkazní návrhy (nálezy sp. zn. III. ÚS 3379/10 ze dne 16. 6. 2011). Skrze nerušenou realizaci procesních oprávnění ze strany všech účastníků řízení se realizuje jejich subjektivní právo na rovné postavení v rámci soudního řízení. Pokud soud procesní oprávnění některého z účastníků nedůvodně zkrátí, porušuje i účastníkově základní právo garantované čl. 37 odst. 3 Listiny.

IV.

11. V předmětné věci bylo sporným, zda stěžovatel splnil před podáním žaloby svůj dluh vůči žalobci plněním společnosti (ust. § 562 OZ), když předložil (kopii) tehdejšími statutárním orgánem společnosti (svědek K.) verifikovaný příjmový doklad, jímž prokazoval plnění dluhu ve prospěch žalobce plněním společnosti (bod 6). Žalobce setrval na žalobním tvrzení o neuhrazení dluhu, když připustil jednání o vymáhání stěžovatelova dluhu s předmětnou společností, avšak, dle jeho tvrzení, k pověření společnosti nedošlo, což dokládal originálem jím nepodepsané plné moci (bod 7). Svědek K. k tomu uvedl, že žalobcem popisovaný průběh jednání mezi ním a společností odporoval tehdejší praxi společnosti, když veškerým úkonům měl předcházet podpis plné moci. Svědek K. dále za osobu jednající za společnost při převzetí dluhu od stěžovatele označil tehdejšího jednatele společnosti J. V., jehož výslech také stěžovatel navrhl (bod 7).

12. Okresní soud, po neomluveném nedostavení se řádně předvolaného svědka J. V. k jednání, zamítl návrh na výslech tohoto svědka, a to bez jakéhokoli odůvodnění, přičemž svůj postup nezodůvodnil ani v rámci odůvodnění meritorního rozhodnutí. Okresní soud se tak omezil na zamítnutí provedení navrženého důkazu, dokazování uzavřel, aniž by jakkoli předesťel své myšlenkové konstrukce racionálně hodnotící navržený důkaz ve vztahu k potřebě jeho provedení či neprovedení. Přitom zamítnutí důkazních návrhů účastníků řízení bez věcně adekvátního odůvodnění, zatěžuje takový postup soudu nepřezkoumatelností, neboť vykazuje libovůli, a tak porušuje i čl. 2 odst. 2 Listiny. Řádné vypořádání se se zamítnutím navrženého důkazu přitom bylo v kontextu posuzované věci a její povahy o to potřebnější, když ze shora uvedeného (bod 11) je zřejmé, že právě okresním soudem zamítnutý výslech předmětného svědka byl klíčový pro posouzení, zda předmětná společnost byla zmocněna k vymáhání dluhu a k převzetí za žalobce. Za tohoto stavu byl výslech svědka J. V. patrně jediným důkazem, který by *in eventum* mohl zpochybnit tvrzení žalobce o neudělení zmocnění k zastupování při vymáhání předmětného dluhu, jež nalézací soud převzal do skutkového zjištění. Ostatně, sám okresní soud uznal potřebu slyšení stěžovatelem navrženého svědka J. V., když jej za tímto účelem k jednání předvolal (bod 7). Tento postup soudu byl zcela adekvátní tomu, že stěžovatel tvrdil, že mu byla společností předložena plná moc podepsaná i žalobcem (bod 7).

13. S ohledem na výše uvedené Ústavní soud konstatuje, že Okresní soud v Břeclavi nerespektováním principu obsaženého v čl. 2 odst. 2 Listiny rozsudkem ze dne 19. 5. 2011 sp. zn. 5 C 190/2007 porušil základní právo stěžovatele garantované čl. 37 odst. 3 Listiny (bod 10). Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl podle ust. § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a napadené rozhodnutí podle ust. § 82 odst. 3 písm. a) citovaného zákona zrušil. Návrhu stěžovatele na odklad vykonatelnosti napadeného rozsudku Okresního soudu v Břeclavi Ústavní soud nevyhověl z důvodu, že si jeho rozhodnutí delší čas nevyžádalo, když ústavní stížnost byla podána dne 1. 9. 2011 a sám stěžovatel ve svém návrhu ze dne 9. 9. 2011 uvedl, že „*exekuce doposud nebyla nařízena.*“

P o u č e n í: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 13. října 2011

Vojen Güttler
předseda senátu